

Kulturhistorie og Klein-kunst

Glæd jer, københavnere: Om et lille år, fra oktober 1979, skal Jesper Klein spille revy og være kunstnerisk leder i Lorry.

Når jeg synes det er så fint, er det ikke kun fordi jeg er en af de mange der holder frygteligt af Klein som et af de mest ægte, begavede og selvstændige talenter på mange planer i dansk show-business, den eneste der måske helt har formået at komme videre i en original nutids-komik uden firmafrokost-falden-på-halen. Klein kan simpelt hen ikke forkleines, og med ham skifter udtrykket klein-kunst i høj grad betydning.

Men det er også fordi det netop foregår på Lorry. Lorry ville have elsket Jesper Klein — altså den Lorry, etableret mentet Lorry er opkaldt efter.

Denne Lorry hed egentlig Laurentius Feilberg og var præstesøn fra Stevns. Han gennemgik en broget uddannelse som journalist på den daværende 'Middagsposten', som bager i Vimmelskaftef og som restauratør — og fra 1890'erne blev han en stor mand i den københavnske forlystelsesverden, hvad altså Kleins kommende Lorry i dag stadig vidner om.

Hvad der også vidner om det var alle de 'bevingede ord', alle de folkelige talemåder

som Lorry skabte, og som stadig i dag lever deres eget selvstændige liv uden at nogen forbinder dem med den afdøde Feilberg.

Men det var Lorry der i sin tid på 'Middagsposten', mens han skrev annonce-teksterne, lancerede vendingen: — som vor mor lavede den om en søblekage. Den tør nok siges at være genbrugt siden! Og der lancerede han navnet 'Det store usandsynlige kolde bord' til en restaurant, og til en revy skabte han sit mesterværk, den siden flittigt brugte stard-frase 'festligt, folkeligt og fornejeligt!'

Det er så morsomt at opdatere sådan noget, når man i årtier har hørt disse udtryk brugt og ved de må være startet et sted — men hvor? Det er så let at huske hvordan digterne af bøger påvirkede sproget, de kan slås op og checkes igen, nem, bibliotekerne har dem stående i rad og række og dem diverse akademikere skriver ustandselig nye afhandlinger om den 'rigtige' litteratur. Hverdagens digtere, digterne af den uantastet ugleseste litteratur, annoncerne, revyviserne, værtskhus-vittighederne — de forsvinder, sporløst og selvfølgelig, på nær enkelte vendinger der (som Lorry's) bliver stående, men bare mis-

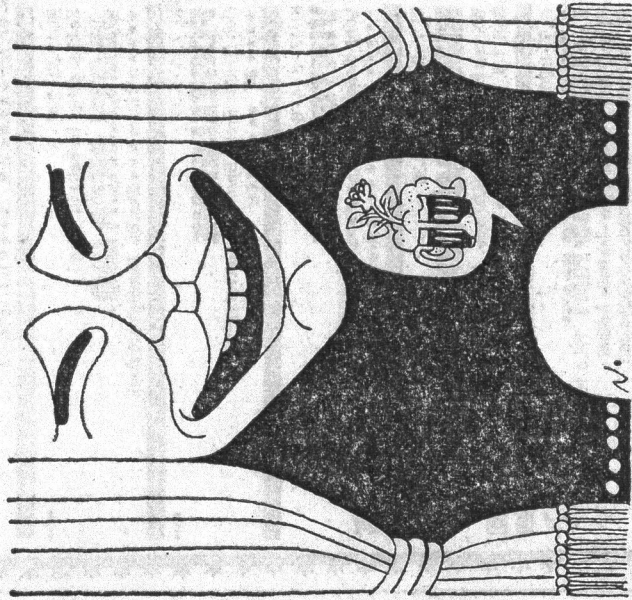
ter deres oprindelige udgangspunkt.

Jeg så et andet eksempel forleden dag. De kender sikkert den rense der leger med ordene 'bisp', 'gips' og 'gebis', 'bispens gips-gebis' eller sådan noget... Alle børn har rodet rundt med disse selv for en sædru magister i dansk næsten udtalelige ord.

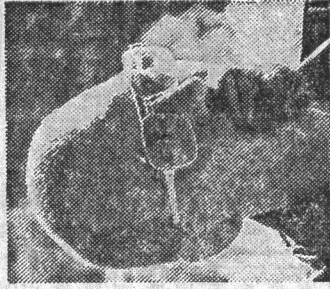
Og så fandt jeg ud af hvor de kom fra. Det er forfatteren Bent Zinglersen, der har skrevet seks bøger om københavnske forfriskelses- og forlystelsesliv gennem årene, der fortæller historien bag rensen i sin seneste bog, 'Vesterbro Passage', en samling spredte historier og anekdoter der i tidens løb er foregået på området mellem Rådhuspladsen og Trommesalen.

Det begyndte med, at man ville afholde en stor kunst- og industri-udstilling i 1872, og det var til dette formål man — arkitekt Vilhelm Klein — opførte den først sidste år nedrevne Industribygning på Rådhuspladsen. Til denne udstilling var det i øvrigt også, at digteren H. P. Holst skrev det berømte vers:

*For hvert et tab
kan erstatning findes
Hvad udad tabes
må indad vindes —*

Tegning Peder Nyman

Dan Turèll i byen

Ebbe Kløvedal Reichs ustandselige boren i den nationale bevidsthed — og det er også stadig væk, det folkeindarbejde — i bedste forstand — der endnu udføres med blik for hverdagens detaljer og lysende sælsomheder af folk som, Anders Enevig, Kurt Møller Madsen og Bent Zinglersen.

Og som Poul Henningsen så rigtigt sagde, og som Henrik Stangerup så klogt (jo, det kan han også være!) valgte som titel på hans udvalgte artikler: 'Vi er selv historie'.

Naturligvis af vekslende kvalitet og kurance. Hvilket minder mig om forleden, da jeg tilfældigvis kom igennem Wesselsgade på Nørrebro for at lede efter nogen der for længst var flyttet. På indermuren på trappen, i et kontor — neret hus, stod der følgende filosofiske sentens:

'Vores sande beskedenhed viser sig ved, at når vi vil tilkendegive at noget er jævnt skidt, så siger vi at 'det kunne jeg selv have lavet'.

disse fire-fem ord frem og tilbage. Sådan er sprogets sælsomme kredsløb.

Der er mange andre gode historier i Zinglersens bog, men jeg skal ikke stjele dem. Blot nøjes med at anføre, at hvis De er læser af 'I byen', hvis De kan lide Deres by, København, og hvis De interesser Dem for gadebilledets og sprog-billedets vedvarende skift — så er Zinglersens bog som født til et par af Feilbergs 'festlige, folkelige og fornejelige' timer. Historie er så mange ting. Det er B. S. Ingemanns store romaner om Erik Menveds Barndom og Prins Otto af Danmark, det er

som Det Danske Hede-Selskab omgående hugede og brugte som sit motto.

Nå, men udstillingen kom så i gang, og i hovedbygningens forhal anbragte man billedhuggeren Vilhelm Bissens statue af biskop Absalon i fatteren og pianoforte-fabrikanten Conrad Møller til at skrive en visse med linien: '... Hvor Bissens Gips-Bisp staar saa stolt'. Politiet var hurtigt og pillede straks denne 'Gips-Bisp' ud til spiritusprøver.

C'est tout. Og hundrede år efter går små og større unger stadig rundt i gaderne i byen og vrækker og vrider og vender